

بررسی روابط موجود بین حسابداری محافظه کارانه و خطر ورشکستگی در بورس اوراق بهادار تهران

محسن نوری

کارشناسی ارشد رشته حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی کرمانشاه
Email: mohsen64nouri@gmail.com

چکیده

این پژوهش، به بررسی روابط موجود بین حسابداری محافظه کارانه و خطر ورشکستگی در بورس اوراق بهادار تهران می پردازد. محافظه کاری یکی از ویژگی های گزارشگری مالی است که در قالب یک اصل محدود کننده در چارچوب اصول و مفاهیم حسابداری، ایفاگر نقش مهمی در محدود کردن رفتارهای خوش بینانه مدیران در جایگاه تهیه کنندگان اطلاعات از یک سو و برآوردی از حداقل عایدات سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان در جایگاه مهمترین استفاده کنندگان، از سویی دیگر است. توجه پیوسته و مستمر به مفهوم محافظه کاری و اهمیت آن در تدوین استاندارد های حسابداری نشانگر آن است که منافع بکارگیری و اعمال رویه های حسابداری محافظه کارانه بر مخارج آن فزونی دارد. پژوهش حاضر، شامل ۷۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ است. نتایج حاصل از پژوهش با استفاده از نرم افزار ایویز حاکی از آن است که رابطه محافظه کاری با خطر ورشکستگی تایید می شود و به دلیل منفی بودن علامت ضریب تخمینی متغیر محافظه کاری، رابطه این متغیر با خطر ورشکستگی معکوس می باشد.

واژه های کلیدی: محافظه کاری، محافظه کاری حسابداری، خطر ورشکستگی، بورس اوراق بهادار تهران

۱- مقدمه

محافظه کاری همواره مورد تاکید تدوین کنندگان استاندارد های حسابداری بوده و بر اساس الزامات استانداردها، از کاربردهای عملی فراوانی برخوردار است که به عنوان نمونه می توان این موارد را برشمرد: بکارگیری قاعده حد اقل بهای تمام شده یا خالص ارزش فروش در ارزشیابی موجودی ها، عدم شناسایی سرقفلی و دیگر دارایی های نامشهودی که در داخل واحد تجاری ایجاد شده اند، به حساب هزینه منظور کردن مخارج تحقیق و توسعه، شناسایی و گزارش مخارج قبل از بهره برداری به عنوان هزینه و نه یک قلم دارایی و... (مشایخی و دیگران، ۱۸۳۳). محافظه کاری به عنوان یکی از ویژگی های بارز گزارشگری مالی از مدت ها قبل با تئوری و عمل حسابداری درآمیخته است (Kim and Jung, 2007). به نظر واتز (۲۰۰۳) محافظه کاری از ابتدای قرن بیستم تاکنون ویژگی کیفی چشمگیر و برجسته در حسابداری و گزارشگری مالی بوده است. توجه پیوسته و مستمر به مفهوم محافظه کاری و اهمیت آن در تدوین استاندارد های حسابداری نشانگر آن است که منافع بکارگیری و اعمال رویه های حسابداری محافظه کارانه بر مخارج آن فزونی دارد (مهرانی و محمد آبادی، ۱۸۳۳). از جمله مهمترین اطلاعات حسابداری، صورت سود و زیان است، سرمایه گذاران بیشترین توجه خود را به سود خالص به عنوان آخرین قلم اطلاعاتی صورت سود و زیان معطوف می کنند. سود به عنوان نتیجه نهایی فرآیند حسابداری که این قدر مورد توجه و تاکید استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری است، تحت تاثیر رویه های حسابداری که مدیریت انتخاب کرده محاسبه می گردد. امکان انتخاب رویه های حسابداری به مدیریت فرصت می دهد تا در مورد زمان شناخت و اندازه گیری هزینه ها و درآمد تصمیم گیری کند. مدیریت انگیزه دارد با به کارگیری رویه های غیره محافظه کارانه حسابداری، رشد سود شرکت را ثابت بخشد. این امر باعث افزایش انتظار سهام داران در سنوات آتی می گردد (واتز، ۲۰۰۳) از سویی با پیشرفت علم و فن آوری، اقتصاد و تجارت وارد مرحله جدیدی شده است. مؤسسات کوچک به شرکت های بزرگ سهامی و چند ملیتی تغییر شکل داده اند. این امر موجب پیشرفت و گسترش بازارهای مالی و پولی و سرمایه گذاری هزاران نفر در سهام شرکت ها شده است. رشد و دگرگونی سریع روابط اقتصادی، منجر به رقابت شدید در عرصه تجارت، صنعت و سرمایه گذاری شده است. از این رو واکنش سریع و درست در مقابل شرایط بسیار متغیر بازار، در موقعیت بنگاه نقش به سزایی دارد و رقابت روز افزون مؤسسات، دستیابی به سود را محدود و احتمال ورشکستگی را افزایش داده است (رهنمای رودپشتی و دیگران، ۱۸۳۳). بیدل و همکاران نشان دادند که ویژگی ایجاد کننده نقدینگی و نقش اطلاعاتی محافظ هکاری به بهبود وضعیت شرکت و کاهش خطر ورشکستگی آن می انجامد. به این معنا که اعمال محافظه کاری در شرکت های با خطر ورشکستگی بالا، باعث افزایش نقدینگی و کاهش خطر ورشکستگی آنها می شود. در نتیجه شرکت هایی که محافظه کاری بیشتری در سود خود اعمال می کند با احتمال کمتری در وضعیت ورشکستگی قرار خواهند گرفت (Biddle et al., 2010). هدف این تحقیق بررسی روابط موجود بین حسابداری محافظه کارانه و خطر ورشکستگی در بورس اوراق بهادار تهران است. در این تحقیق رابطه بین محافظه کاری و خطر ورشکستگی طی بازه زمانی ۶ ساله بررسی شده است. سوال نخست تحقیق این است که آیا محافظه کاری در گزارشگری مالی همه شرکت ها و در همه دوره ها وجود دارد؟ سوال دوم این است که آیا بین اعمال محافظه کاری در گزارشگری مالی و خطر ورشکستگی رابطه معناداری وجود دارد؟ این تحقیق از آن جهت دارای اهمیت است که بطور تجربی به تحلیلگران مالی، سرمایه گذاران، مدیران و سایر استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری نشان می دهد که محافظه کاری حسابداری چگونه بر خطر ورشکستگی شرکت ها اثر گذار است و پیشنهاد می کند در تجزیه و تحلیل اطلاعات حسابداری، میزان محافظه کاری نهفته در آن اطلاعات نیز مد نظر قرار گیرد. توجه به این نکته از سوی مدیران شرکت ها و تصمیمات سرمایه گذاران موثر است. وجود اطلاعات محرمانه مدیران و عدم دقت در اطلاعات گزارش شده باعث افزایش ریسک اطلاعات خواهد شد. احتمال ورشکستگی تحت تاثیر ریسک اطلاعات قرار دارد. دیسک اطلاعات بستگی به میزان اطلاعات محرمانه و عدم دقت اطلاعات عمومی ارائه شده دارد. هرچه میزان اطلاعات نا متقارن بیشتر و دقت اطلاعات ارائه شده کمتر باشد، ریسک ورشکستگی بیشتر خواهد بود (واتز، ۲۰۰۳).

چارچوب نظری پژوهش

محافظه کاری

محافظه کاری یکی از ویژگی های گزارشگری مالی است که در قالب یک اصل محدود کننده در چارچوب اصول و مفاهیم حسابداری، ایفاگر نقش مهمی در محدود کردن رفتارهای خوش بینانه مدیران در جایگاه تهیه کنندگان اطلاعات از یک سو و برآوردی از حداقل عایدات سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان در جایگاه مهمترین استفاده کنندگان، از سویی دیگر است. امروزه پیشرفت سریع فن آوری و تغییرات محیطی وسیع، شتاب فزاینده ای به اقتصاد بخشیده و رقابت روز افزون موسسات دستیابی به سود را محدود و احتمال ورشکستگی را افزایش داده است. از سوی دیگر مالکین، مدیران، سرمایه گذاران، شرکای تجاری و بستانکاران با تکیه بر گزارش های مالی شرکت ها به ارزیابی موفقیت مالی یک شرکت و گرایش آن به ورشکستگی علاقمند هستند (کمیتة فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۸۱، ص ۴۸۱). در تصمیم گیری هایی مالی سرمایه گذاران و بستانکاران در مورد یک موسسه صورت های مالی نقش اساسی را بازی می کنند، صورت های مالی بخش اصلی فرآیند گزارشگری مالی را تشکیل می دهند (مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی: ص ۴۹).

این تحقیق روابط موجود میان حسابداری محافظه کارانه و خطر ورشکستگی در بورس اوراق بهادار تهران را مورد بررسی قرار می دهد که محافظه کاری از افزایش اموال و وجوه نقد و ورشکستگی به عنوان شرایطی که در آن وجه نقد به میزان کافی وجود ندارد تبعیت می کند (واتز، زیمن، ۱۹۸۶، ص ۲۰۶-۲۰۵). حسابداری محافظه کارانه به وسیله کاهش جریان خروجی و افزایش جریان ورودی وجه نقد از طریق کاهش سرمایه گذاری نقدی، جلوگیری از سرمایه گذاری در پروژه هایی با خالص ارزش فعلی منفی، پایین نگه داشتن هزینه های نمایندگی و افزایش پس انداز باعث افزایش وجوه نقد در دسترس برای موسسه می شود که نشان دهنده نقش افزایش وجوه در دسترس حسابداری محافظه کارانه است. نقش افزایشی وجوه نقد در دسترس در محافظه کاری به کاهش ریسک ورشکستگی کمک می کند، زیرا ورشکستگی به صورت اساسی شرایطی است که در آن وجوه نقد به اندازه کافی وجود ندارد و به موجب آن منابع داخلی و خارجی شرکت برای مقابله با تعهدات شرکت کافی نیست. بنابراین حسابداری محافظه کارانه از طریق این نقش خود وجوه نقد در دسترس برای مقابله با تعهدات مالی شرکت را فراهم می کند. حسابداری محافظه کاری ایفا کننده یک نقش اطلاعاتی مهم است. نقش اطلاعاتی حسابداری محافظه کارانه دقت و صراحت اطلاعات را افزایش می دهد. این نقش محافظه کاری باعث کاهش اطلاعات نا متقارن می گردد (واتز، ۲۰۰۳، ص ۶۵). محافظه کاری اطلاعات نا متقارن درباره خالص ارزش دارایی ها بین شرکت و سرمایه گذاران را کاهش می دهد. نقش اطلاعاتی محافظه کاری به صورت غیر مستقیم به وسیله فراهم کردن نقش افزایشی وجوه نقد در دسترس ریسک ورشکستگی را کاهش می دهد. به وسیله کاهش اطلاعات نا متقارن، نامشخص و ناصیج ریسک سرمایه گذاران و هزینه سرمایه گذاران و کاهش می یابد و در نهایت موجب افزایش وجوه نقد قابل دسترس از منابع خارجی شرکت می شود و احتمال ورشکستگی شرکت را کاهش می دهد. محافظه کاری در حسابداری به عنوان تفاوت در تایید پذیری لازم برای شناخت سود و زیان تعریف شده است. منشا محافظه کاری عدم اطمینان نسبت به آینده است.

محافظه کاری حسابداری

محافظه کاری در حسابداری باعث منفعت برای سرمایه گذاران می گردد چرا که باعث کاهش مشکلات بنگاه در ارتباط با تصمیمات سرمایه گذاری مدیریت، کنترل فرصت طلبی در ارتباط با خودشان و سایر اشخاص، افزایش کارایی قراردادها، تسهیل نظارت بر مدیران و کاهش هزینه های دعاوی حقوقی می گردد. این مزایای محافظه کاری باعث کنترل تاثیرات منفی ناشی از این واقعیت که برخی اشخاص دارای اطلاعات نا متقارن، در شرکت هستند می گردد. محافظه کاری حسابداری به این منظور پیش بینی می شود تا باعث کاهش توازن نرخ بازده شرکت به وسیله بهبود عدم تقارن اطلاعاتی بین اشخاص مختلف شرکت گردد. از آنجا که کیفیت بالای اطلاعات حسابداری باعث کاهش ریسک ورشکستگی بنگاه می گردد، سوالی که مطرح می شود این است که: «آیا محافظه کاری نیز می تواند به عنوان یکی از ویژگی های مطلوب اطلاعات حسابداری باعث کاهش

ریسک ورشکستگی گردد؟» در صورتی که رابطه منفی بین محافظه کاری و ورشکستگی تایید شود مدیران و سرمایه گذاران برای اجتناب از تحمل ریسک ورشکستگی بالاتر به روش های اندازه گیری محافظه کارانه تری روی می آورند.

خطر ورشکستگی

در ایران مبنای ورشکستگی ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت مصوب سال ۱۸۴۱ است. طبق این ماده اگر بر اثر زیان های وارده حداقل نصف سرمایه شرکت از بین برود، هیئت مدیره مکلف است بلافاصله مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام را دعوت نماید تا موضوع انحلال یا بقای شرکت مورد شور و رأی واقع شود. از طرف دیگر معیار سازمان بورس و اوراق بهادار تهران نیز برای شرکت های ورشکسته همان ماده ۱۴۱ قانون تجارت می باشد. با این تفاوت که بر اساس آیین نامه های اجرایی و انضباطی بورس و اوراق بهادار تهران محدودیت های ویژه بر شرکتهایی وضع می گردد که مشمول ماده ۱۴۱ شناخته می شوند. محدودیتها به این صورت اعمال می شوند: در صورتی که شرکت، مشمول ماده ۱۴۱ ورشکسته شناخته شود از این تاریخ به مدت شش ماه به شرکت فرصت داده می شود تا مشکل زیان انباشته را حل نموده و مطابق قانون عمل کند. پس از این مدت اگر شرکت هنوز ورشکسته تشخیص داده شود نماد آن متوقف شده و برای ورود مجدد نماد به بورس، باید مراحل قانونی را طی کند. اگر پس از مدت معین باز هم شرکت اقدامی انجام نداده باشد، این بار به حالت تعلیق در می آید و در نهایت از تابلو حذف می شود. برای پذیرش و ورود مجدد به بورس و اوراق بهادار تهران، شرکت باید مراحل را از ابتدا طی کند (سعیدی و آقایی، ۱۳۸۸). در این تحقیق فرض شده است، شرکتهایی در معرض خطر ورشکستگی بیشتری قرار داشته اند که حداقل دو سال متوالی در بازه زمانی تحقیق مشمول مفاد ماده ۱۴۱ اصلاحیه قانون تجارت باشند. از نظر آلتمن (۱۹۶۸) ورشکستگی زمانی اتفاق می افتد که شرکت قادر به پرداخت بدهی های خود نیست بنابراین از ادامه فعالیت های تجاری باز می ماند. در ادبیات مالی تعاریف مختلفی از ورشکستگی ارائه شده است. گوردون (۱۹۷۱) در تحقیق خود ورشکستگی را کاهش قدرت سودآوری تعریف کرده است که باعث افزایش احتمال عدم توانایی پرداخت بهره و اصل بدهی می شود. تعیین دلایل دقیق ورشکستگی و مشکلات مالی کاری آسان نیست. در اغلب موارد دلایلی متعدد با هم به پدیده ورشکستگی منجر می شوند

رابطه بین میزان محافظه کاری و خطر ورشکستگی

ممکن است در ابتدا محافظه کاری به دلیل کمتر ارائه شدن سودها و بیشتر ارائه شدن زیان ها عاملی برای عدم توانایی پرداخت بدهی و در نتیجه ورشکستگی شرکت به نظر برسد. اما باید توجه داشت که محافظه کاری بر سود یا زیان تعهدی شرکت تاثیر دارد و نه بر جریانهای نقدی آن و حتی در برخی موارد ممکن است باعث افزایش جریانهای نقدی نیز بشود (Biddle et al., 2010). ورشکستگی الزاما بیانگر شرایط کاهش سودآوری نیست بلکه به شرایط کمبود نقدینگی اشاره دارد. شرکتهای بدون اینکه در شرایط ورشکستگی قرار بگیرند، می توانند با وجود سودهای کم یا حتی زیان تا وقتی به فعالیت خود ادامه دهند که نقدینگی کافی برای پرداخت بدهی ها داشته باشند. ژانگ (۲۰۰۳) نشان داد که محافظه کاری با کاهش سود و سرعت بخشیدن به شرایط نقض قراردادهای بدهی و ارائه نشانه های به موقع تر کاهش نقدینگی شرکت، به اعتباردهندگان کمک می کند تصمیمات به موقع تری اتخاذ نموده و خطر کمتری متحمل شوند. از طرفی محافظه کاری با کاهش جریان های نقدی خروجی و افزایش جریان های نقدی ورودی باعث افزایش نقدینگی می شود. این ویژگی محافظه کاری باعث کاهش خطر ورشکستگی می شود زیرا همانطور که اشاره شد، ورشکستگی بیانگر شرایط کاهش نقدینگی است (Biddle et al., 2010).

تحقیقات قبلی نشان داده است که محافظه کاری با افزایش دقت اطلاعات و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی نقش موثر اطلاعاتی نیز دارد (Gox and Wagenhofer, 2009; Guay and Verrecchia, 2007; Watts, 2003). محافظه کاری باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین شرکت و سرمایه گذاران در مورد ارزش دارایی ها می شود. محافظه کاری غیر شرطی از طریق محدود ساختن ارائه بیش از واقع سودها و دارایی ها و محافظه کاری شرطی از طریق زودتر شناسایی کردن اخبار بد باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می شوند. نقش ایجاد کننده نقدینگی محافظه کاری همراه با نقش اطلاعاتی آن، به صورت غیر مستقیم

باعث کاهش خطر ورشکستگی می شوند. محافظه کاری با کاهش عدم تقارن و عدم اطمینان اطلاعاتی، باعث کاهش هزینه های انتخاب نامناسب، تحمیل خطر به سرمایه گذاران و هزینه سرمایه می شود. در نتیجه هنگام ناتوانی شرکت در پرداخت بدهی ها دسترسی به منابع نقدی برون سازمانی افزایش می یابد و این امر خطر ورشکستگی را کاهش می دهد (Biddle et al., 2010)

بورس اوراق بهادار

نقش اصلی بورس اوراق بهادار، جذب و هدایت پس اندازها و نقدینگی سرگردان و پراکنده در اقتصاد به سوی مسیرهای بهینه آن است، به گونه ای که منجر به تخصیص بهینه منابع کمیاب مالی شود. اما این مهم منوط به وجود کارایی بازارهای مالی است. بازار بورس مکانی است که در آن سهام شرکت های گوناگون تولیدی خدماتی و سرمایه گذاری داد و ستد می شود. مردم به بازار بورس بازار سهام هم می گویند. اما نام رسمی و قانونی آن "بورس اوراق بهادار" می باشد. "که منظور از اوراق بهادار همان برگه های سهام شرکتهاست. در اوایل قرن پانزدهم در کشور بلژیک (سال ۱۴۶۰) برای اولین بار بورس اوراق بهادار طبق ضوابط خاص عرضه کنندگان به وجود آمد، نام دیگر بورس (بازار سهام) است. بورس اوراق بهادار تهران که در سال ۱۳۴۶ تأسیس گردیده، هم اکنون در آستانه تبدیل شدن به صنعتی با عنوان «بورس» قرار گرفته است. با اجرای کامل قانون جدید بازار سرمایه و تبدیل بورس های کالایی به شرکت سهامی عام تحت اختیار سازمان بورس اوراق بهادار، این مهم تحقق می یابد.

پیشینه تحقیق

محافظه کاری یک میثاق مهم در گزارشگری مالی است و سطح احتیاط در شناسایی و اندازه گیری سود و دارایی ها را نشان می دهد. محافظه کاری محصول عدم اطمینان و ابهام است. هر زمان که حسابداران در ارزش گذاری دارایی ها یا بدهی ها با ابهام روبه رو می شوند، می توانند به محافظه کاری پناه برند. مطالعات نشان می دهد مدیران از طریق انتخاب سیاست های خاص حسابداری، تغییر در برآوردهای حسابداری و مدیریت اقلام تعهدی، سودهای گزارشی را تعدیل می کنند. از اینرو بسیاری از حسابداران از محافظه کاری انتقاد می کنند. آنها معتقدند که محافظه کاری بجای ارزیابی واقع گرایانه، موجب سوگیری سیستماتیک در گزارش های مالی می شود که این امر با برخی ویژگی های کیفی مهم، نظیر بیان صادقانه، بی طرفی و قابلیت مقایسه (شامل ثبات رویه) در تضاد است. یکی از تعاریف محافظه کاری در حسابداری به شکل سنتی، از این قرار است: «هیچ سودی را نپذیرید، اما تمام زیان ها را شناسایی کنید». نپذیرفتن سود را می توان به این شکل تفسیر کرد: قبل از اینکه به شکل قانونی ادعایی نسبت به درآمدها مطرح شود، آن را شناسایی نکنیم. محافظه کاری در حسابداری به این معنی نیست که نتوان هیچ سودی را قبل از دریافت وجوه نقد شناسایی کرد، بلکه مسأله ی اصلی، قابلیت تأیید آن است (محمود آبادی و مهتری، ۱۳۹۰).

باسو (۱۹۹۷) محافظه کاری را به عنوان تمایل حسابداران به الزام درجه ی بالاتری از تأیید پذیری برای شناسایی اخبار خوشایند (سودها)، نسبت به شناسایی اخبار ناخوشایند (زیان ها)، تفسیر کرده است.

گیولی و همکاران (۲۰۰۷) محافظه کاری را این گونه تعریف نموده اند: انتخاب یک راهکار حسابداری تحت شرایط عدم اطمینان که در نهایت به ارایه ی کم ترین دارایی ها و درآمدها بیانجامد و کم ترین اثر مثبت را بر حقوق صاحبان سهام داشته باشد. آن ها بیان می کنند که افزایش های بدون قابلیت تأیید در ارزش دارایی ها (سودها) در زمان وقوع شناسایی نمی شوند بلکه در دوره های آتی که جریان های نقدی مربوط به آنها ایجاد می شود، شناسایی می گردند.

محافظه کاری، در واقع عدم تقارن قابلیت تأیید هزینه ها و درآمدها است. این تفسیر به درجات مختلفی از محافظه کاری منجر می شود. هر چه تفاوت قابلیت تأیید برای درآمد و هزینه بیشتر باشد، به درجات بالاتری از محافظه کاری منجر می شود (واتر، ۲۰۰۳).

واتر و زیمرمن در تعریف محافظه کاری چنین نوشته اند: «محافظه کاری یعنی اینکه حسابدار باید از بین ارزش های ممکن، برای دارایی ها کم ترین ارزش و برای بدهی ها بیش ترین ارزش را گزارش کند. درآمدها باید دیرتر شناسایی شوند نه زودتر و هزینه ها باید زودتر شناسایی شوند نه دیرتر» (مرادی و همکاران، ۱۳۹۰).

اتریدیس (۲۰۱۱) نوشته است: مدیران ممکن است به گونه‌ای فرصت طلبانه، انگیزه داشته باشند تا دارایی‌ها و سود را بیشتر و بدهی‌ها را کمتر بیان نمایند تا پاداش خود را افزایش داده و نمای مالی شرکت و چشم انداز مالی آینده آن را بهبود بخشند. محافظه کاری به کم نمایی دارایی‌ها و سود و خنثی نمودن رفتار فرصت طلبانه مدیران، متمایل است. (خدمای پور و ماهانی، ۱۳۹۰).

در بیانیه مفاهیم شماره ۲ هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی آمریکا، محافظه کاری این گونه تعریف شده است: " نشان دادن واکنش محتاطانه به وجود ابهام به منظور ایجاد اطمینان خاطر از اینکه ابهام و خطرات احتمالی همراه با آن، در حد کافی مورد توجه واقع شده اند ". هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی آمریکا، محافظه کاری را جزء ویژگی‌های کیفی یا زیر مجموعه ویژگی‌های کیفی تعریف و طبقه بندی نکرده است (مهرانی و محمد آبادی، ۱۳۸۸).

در مورد محافظه کاری حسابداری، دو دیدگاه کاملاً متفاوت وجود دارد. برخی از محققان، محافظه کاری را برای استفاده کنندگان و تحلیلگران صورت‌های مالی مفید و برای آن نقش اطلاعاتی قائلند. برخی دیگر از محققان نه تنها برای آن نقش اطلاعاتی قائل نمی‌شوند، بلکه آن را به زیان تهیه کنندگان و استفاده کنندگان صورت‌های مالی قلمداد می‌کنند. در ادامه دو دیدگاه متفاوت که از سوی محققان حسابداری مطرح شده است، ارائه می‌شود (شورورزی و برزگر خاندوزی، ۱۳۸۸).

دیدگاه اول: محافظه کاری نقش اطلاعاتی دارد

طرفداران این دیدگاه برای محافظه کاری نقش اطلاعاتی قائلند. به اعتقاد آنها، محافظه کاری باعث افزایش مقدار اطلاعات گزارش شده در بازارهای اوراق بهادار می‌گردد. این افزایش مقداری اطلاعات می‌تواند به سرمایه‌گذاران و سایر استفاده کنندگان صورت‌های مالی برای تصمیم‌گیری‌های مناسب کمک کند. در واقع، این تئوری چندین مزیت اطلاعاتی برای محافظه کاری قائل است. این مزیت‌ها عبارتند از:

۱- بهبود کیفیت اطلاعات ۲- محافظه کاری می‌تواند نوعی علامت دهی (سیگنال دهی) مدیران برای ارائه اطلاعات خصوصی باشد

دیدگاه دوم: محافظه کاری کیفیت اطلاعات را کاهش می‌دهد

طرفداران این دیدگاه، مخالف محافظه کاری هستند. به اعتقاد آنها محافظه کاری باعث کاهش کیفیت اطلاعات ارائه شده در صورت‌های مالی اساسی می‌شود و این امر می‌تواند زیان‌های هنگفتی برای سرمایه‌گذاران و سایر استفاده کنندگان از صورت‌های مالی به همراه داشته باشد. به اعتقاد این گروه، سطوح محافظه کاری بالاتر با اصرار به گزارش پایین تر درآمدها ارتباط مستقیمی دارد.

فرضیه های پژوهش

با توجه به ادبیات مطرح شده در مورد محافظه کاری و خطر ورشکستگی فرضیه تحقیق به شرح ذیل مطرح می‌شود:

فرضیه اصلی: بین محافظه کاری حسابداری و خطر ورشکستگی شرکت‌ها ارتباط وجود دارد.

جهت اظهار نظر راجع به فرضیه اصلی بررسی دو فرضیه فرعی ذیل در الویت قرار دارد.

1) محافظه کاری در گزارشگری مالی همه شرکت‌ها در همه دوره‌ها وجود دارد.

2) میزان محافظه کاری اعمال شده در گزارشگری مالی شرکت‌های در معرض خطر ورشکستگی، نسبت به شرکت‌های غیر ورشکسته کمتر است.

روش پژوهش

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ می‌باشد. نمونه آماری شامل شرکت‌هایی است که از شرایط زیر برخوردار باشند:

- شرکت‌هایی که در قلمرو زمانی برون رفت از بورس داشته‌اند
- شرکت‌هایی که در قلمرو زمانی پژوهش وارد بورس شده‌اند
- تعداد شرکت‌هایی که سرمایه‌گذار و واسطه‌گر مالی بوده‌اند

- شرکتهایی که در قلمرو زمانی پژوهش وقفه معاملاتی داشته اند
 - شرکتهایی که سال مالی آنها به ۱۲/۲۹ ختم نمی شود
- با توجه به شرایط فوق طی دوره زمانی ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ تعداد شرکت ها ۴۲۲ عدد بود در مجموع ۷۰ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب شده اند.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده ها، فرایندی چند مرحله ای است که طی آن داده هایی که به طرق مختلف جمع آوری شده اند خلاصه، دسته بندی و در نهایت پردازش می شوند تا زمینه برقراری روابط بین داده ها و انجام تحلیل های علمی به منظور آزمون فرضیه ها فراهم شود.

در این فرآیند، داده ها هم از لحاظ مفهومی و هم از لحاظ تجربی پالایش می شوند و تکنیک های گوناگون آماری نقش بسزایی در تعمیم یافته ها به عهده دارند. فرآیندهای تجزیه و تحلیل با توجه به نوع تحقیق، ماهیت فرضیه ها، نوع نظریه سازی، ابزار به کار رفته برای جمع آوری اطلاعات و... متفاوت هستند.

ابتدا آمار توصیفی ارائه می شود و پس از آن با استفاده از آزمون های آماری به تجزیه و تحلیل ناهمسانی واریانس و همبستگی داده های تحقیق پرداخته می شود و بعد با تجزیه و تحلیل الگوی رگرسیونی حاصل از فرآیند تحقیق و بررسی معنی داری مدل رگرسیون و ضرایب متغیرها اقدام به تایید یا رد فرضیات می گردد.

آزمون ریشه واحد پایایی

برای مدل های پانل دیتا، مسئله رگرسیون جعلی به همان صورت مدل های سری زمانی نیز مصداق دارد؛ بنابراین کاربردهای آزمون ریشه واحد در مدل های ترکیبی ضروری است. لازم است آزمون ریشه واحد برای تک تک متغیرها صورت گیرد تا از وجود همگرایی اطمینان حاصل گردد. زمانی که از روش پانل دیتا استفاده می شود برای بررسی پایایی متغیرها می توان از آزمون های (لوین، لین وچاو، بریتونگ، ایم، پسران و شین، آزمون فیشر بر اساس فیلیپس پرون و دیکی فولر تعمیم یافته و هدری) استفاده کرد. در این پژوهش از آزمون لوین، لین وچاو (LLC) استفاده شده است.

جدول (۲): نتایج آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

آزمون LLC (آزمون ریشه واحد لوین، لین وچاو)		
متغیر	آماره	Prob
CON	400/-437	0000/0
Z	5286/-46	0000/0

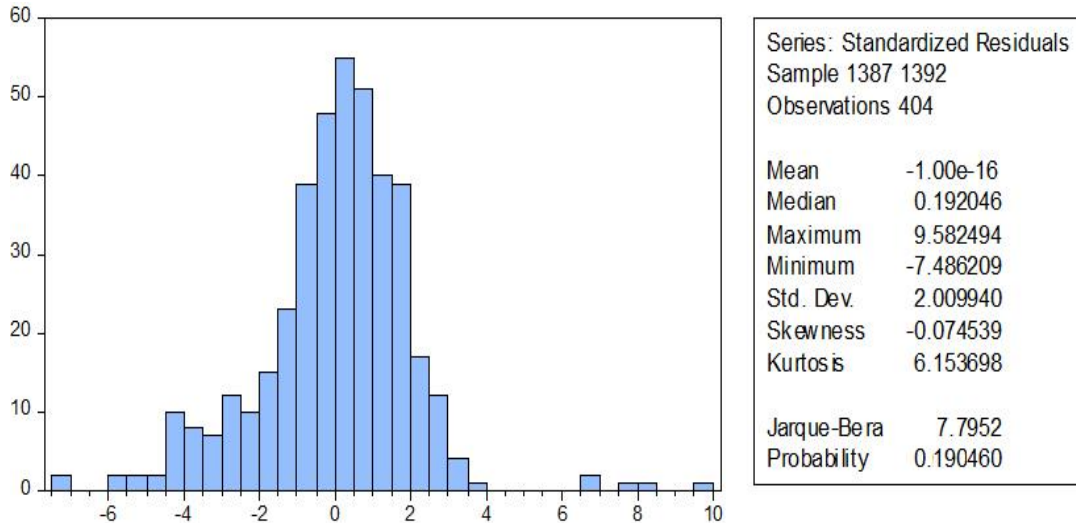
نتایج آزمون مانایی متغیرها نشان دهنده آن است که با توجه به آماره آزمون و سطح اطمینان حاصل برای هر یک (Prob) از متغیرها که کمتر از ۰/۰۵ است، تمامی متغیرهای مطالعه حاضر در سطح معنادار می باشند.

آزمون نرمال بودن جملات خطا

یکی از فروض مورد بررسی در برآورد رگرسیون به روش OLS، نرمال بودن توزیع مقادیر باقیمانده های حاصل از تخمین مدل است. البته عدم نرمال بودن توزیع مقادیر باقیمانده ها، تأثیری بر کارایی ضرایب برآوردی ندارد و صرفاً به پایایی مدل مرتبط می باشد و تأثیری بر نتایج برآورد ندارد. به منظور آزمون نرمال بودن جملات خطا از آماره Jarque-Bera استفاده می شود که فرضیه مورد آزمون به صورت زیر است.

$$H_0 = \text{نرمال بودن}$$

$$H_1 = \text{غیر نرمال بودن}$$

نمودار ۱: نتایج آزمون JB

نتایج آزمون نرمال بودن جملات پسماند بیانگر آن است که فرض H_0 مورد تأیید قرار گرفته و باقیمانده‌های مدل برآوردی دارای توزیع نرمال می‌باشد ($p\text{-value} > 0.05$).

ضریب همبستگی (پیرسون)

در تخمین پارامترها با استفاده از روش OLS فرض ضمنی این است که متغیرهای توضیحی با یکدیگر همبستگی خطی ندارند. همبستگی خطی بین متغیرها موسوم به هم خطی است. مشکل هم خطی زمانی به وجود می‌آید که هم خطی شدید باشد (تقریباً نزدیک به عدد یک) که در این حالت نمی‌توان ضرایب معادله رگرسیون را برآورد نمود. برای بررسی ارتباط بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده و نتایج آن در جدول شماره ۳ ارائه گردیده است.

جدول (۳): نتایج آزمون همبستگی (هم خطی)

متغیر	Z	CON
Z	-	0/097
CON	0/097	-

آزمون ناهمسانی واریانس

با توجه به تأثیر مهم ناهمسانی واریانس بر برآورد، انحراف معیار و استنباط آماری، لازم است تا قبل از پرداختن به هرگونه تخمین وجود و یا عدم وجود ناهمسانی واریانس تحقق یابد. در جدول ذیل نتایج آزمون واریانس ناهمسانی مدل مورد استفاده در این پژوهش نمایش می‌دهد. علاوه بر آن در این پژوهش برای آزمون برابری واریانس‌ها در داده‌های تابلویی، آزمون نسبت درست‌نمایی (LR^1) مورد استفاده قرار گرفته شده است. به‌منظور انجام آزمون ناهمسانی واریانس از آزمون نسبت درست‌نمایی استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول (۴): نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

آماره	مقدار آماره	سطح معناداری
نسبت درست‌نمایی	2/32	۰/۰۹۷

فرضیه H_0 این است که ناهمسانی واریانس وجود ندارد. با توجه به سطح معناداری ($prob > 0.05$) فرضیه H_0 پذیرفته می‌شود.

1-Likelihood Ratio

شود و فرضیه H_1 رد می‌شود در نتیجه رگرسیون ما در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ فاقد ناهمسانی واریانس می‌باشد.
آزمون چاو

آزمون چاو برای تعیین به‌کارگیری مدل اثر ثابت در مقابل تلفیق کل داده‌ها انجام می‌شود.

H_0 : مدل داده‌های تلفیقی

H_1 : مدل اثرات ثابت

فرضیه صفر بر اساس مقادیر مقید و فرضیه مقابل آن بر اساس مقادیر غیر مقید است. آماره‌ی آزمون چاو بر اساس مجموع مربعات خطای مدل مقید و غیر مقید به‌صورت زیر است:

$$\text{Chow} = \frac{(RRSS - URSS)/(N-1)}{(URSS)/(NT - N - NK)}$$

نتایج آزمون چاو در جدول شماره ۵ نشان داده شده است. نتایج مذکور برای مدل ارائه شده در این پژوهش نشان‌دهنده آن است که هر دو آماره F و χ^2 در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ معنادار می‌باشند. لذا فرضیه صفر مبنی بر لزوم استفاده از مدل تلفیق شده پذیرفته نمی‌شود و می‌بایست مدل بر اساس روش پانل دیتا تخمین زده شوند.

جدول (۵): نتایج آزمون چاو (آزمون F مقید) برای مدل تحقیق

آماره	مقدار آماره	Prob.
اثرات ثابت مقطعی		
F مقید	449343/2	۰/۰۰۰
خی دو	466385/165	۰/۰۰۰
اثرات ثابت مقطع/زمان		
F مقید	338109/2	۰/۰۰۰
خی دو	827452/168	۰/۰۰۰
اثرات ثابت زمانی		
F مقید	745812/0	5896/0
خی دو	536315/4	4750/0

پس از آن که مدل مناسب برای تخمین پانل تشخیص داده شد، لازم است تا از میان روش‌های اثرات ثابت و اثرات تصادفی، روش مناسب برای آزمون فرضیه‌ها مشخص شود. برای این منظور از آزمون هاسمن استفاده که نتایج آن برای مدل پژوهش به شرح جدول ۶ می‌باشد.

فرض اصلی مدل اثرات تصادفی آن است که اثرات تصادفی با متغیرهای توضیحی، همبستگی ندارد. روش عمومی برای این آزمون را هاسمن ارائه کرده است که برای مقایسه تخمین‌های اثرات ثابت و تصادفی ضرایب است. بدین منظور ابتدا مدل را با لحاظ کردن اثرات تصادفی مقطعی، تخمین‌ی زنییم. سپس آزمون هاسمن انجام می‌گیرد. تحت فرضیه صفر آماره مورد استفاده بمنظور بررسی این فرضیه آماره کای دومی با درجه آزادی تعداد متغیرهای توضیحی ($K-1$) منهای یک، اگر مقدار کای دو

کوچک باشد در این صورت فرضیه صفر رد نمی شود. یعنی این فرضیه که اثرات فردی با متغیرهای توضیحی، همبستگی ندارد نتیجه می گیریم که اثرات فردی را بایستی به صورت اثرات تصادفی در نظر بگیریم و نه به صورت اثرات ثابت. فرضیات به قرار زیر می باشند:

عدم همبستگی میان متغیرهای توضیحی مشاهده شده و اثرات تصادفی: H_0

وجود همبستگی میان متغیرهای توضیحی مشاهده شده و عدم اثرات تصادفی: H_1

جدول (۶): نتایج آزمون هاسمن مدل

آماره	مقدار آماره	Prob.
هاسمن	26/740564	./۰۰۰

نتیجه آزمون هاسمن نشان می دهد اگر χ^2 بزرگ باشد و در ناحیه بحرانی قرار گیرد (مقادیر احتمال کوچکتر از ۰,۰۵ درصد است)، فرضیه صفر مبنی بر مناسب بودن اثرات تصادفی، رد می شود. لذا مدل اثرات تصادفی نمی تواند مناسب باشد و مدل اثرات ثابت ترجیح داده می شود

خلاصه تجزیه و تحلیل فرضیه پژوهش

پس از انجام آزمون های F لیمر و هاسمن، و تعیین روش تخمین (تابلویی یا تلفیقی)، مدل ها تخمین زده می شود. نتایج حاصل از تخمین مدل های مورد استفاده در پژوهش در ادامه ارائه و تشریح شده است.

فرضیه اصلی

فرضیه اصلی از لحاظ آماری به صورت زیر تدوین می شود:

H_0 : بین محافظه کاری و خطر ورشکستگی رابطه معناداری وجود ندارد.

H_1 : بین محافظه کاری و خطر ورشکستگی رابطه معناداری وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0: \beta_i \neq 0 \\ H_1: \beta_i = 0 \end{cases}$$

جدول (۷): نتایج تخمین مدل (۱)

- 1/74E-07CON _{it} ۰.۶۹۵۷۴Z _{it} = 2/				
متغیرها	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره آزمون t	احتمال آزمون t
C	2/069574	0/106172	19/49258	0/0000
CON	-1/74E-07	2/33E-08	7/457625	0/0000
ضریب تعیین	0/355446		معیار آکائیک	4/212444
ضریب تعیین تعدیل شده	0/225024		آماره شوارتز	4/896876
F آماره	2/725338		معیار حنان کوئیک	4/483197
F احتمال	0/000000		معیار دوربین واتسون	2/090685

نتایج حاصل از تخمین نشان می دهد که احتمال آزمون t برای متغیر محافظه کاری، کوچکتر از ۵٪ است لذا؛ ضریب برآوردی متغیر فوق از لحاظ آماری معنی دار می باشد. این بدان معناست که متغیر فوق عامل مهمی در ریسک می باشد. با توجه به جدول فوق برای متغیر ریسک سطح معناداری برابر با $1/74E-07$ می باشد که کمتر از ۰/۰۵ است و بنابراین با اطمینان ۹۵٪ فرضیه تحقیق را می توان تایید کرد، یعنی با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت بین محافظه کاری با خطر ورشکستگی رابطه معناداری وجود دارد. ضریب تعیین قدرت توضیح دهندگی مدل را نشان می دهد که مدل قادر است به میزان ۲۲/۵۰٪ تغییرات ریسک ورشکستگی را توضیح دهد. احتمال آماره F بیانگر این است که کل مدل از لحاظ آماری معنی دار می باشد (چون احتمال F کمتر از ۵٪ است). از آنجا که دوربین واتسون بین ۱/۵ و ۲/۵ می باشد لذا؛ هیچ گونه خود همبستگی در مدل وجود ندارد. بنابراین فرضیه صفر تحقیق را می توان رد کرد. معادله رگرسیونی به صورت زیر می باشد.

$$Z_{it} = 2/069574 - 1/74E-07CON_{it}$$

نتیجه گیری فرضیه پژوهش

فرضیه اصلی اول این تحقیق به شرح زیر بوده است:

بین محافظه کاری و ریسک ورشکستگی رابطه معناداری وجود دارد.

باتوجه به مطالعات انجام شده در بازه زمانی ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ و یافته های بدست آمده از تحقیق، نتایج مذکور برای مدل ارائه شده در این پژوهش نشان دهنده آن است که هر دو آماره F و t در سطح معنی داری ۰/۰۵ معنادار می باشند. لذا فرضیه صفر مبنی بر لزوم استفاده از مدل تلفیق شده پذیرفته نمی شود و می بایست مدل بر اساس روش پانل دیتا تخمین زده شوند. همچنین احتمال آزمون هاسمن، برای تعیین استفاده از مدل اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی، کمتر از ۵٪ شد. بنابراین اثرات ثابت مورد تأیید قرار می گیرد. سپس فرضیه اصلی اول تحقیق بر مبنای تخمین های به دست آمده بر اساس مدل رگرسیونی مورد آزمون قرار گرفت. تخمین های به دست آمده و آزمون های انجام گرفته، نشان داد که اولاً احتمال آزمون t برای متغیر مستقل محافظه کاری کوچکتر از ۵٪ است لذا؛ ضریب متغیر محافظه کاری بکارگرفته شده در مدل رگرسیونی معنی دار می باشد.

ثانیاً بررسی مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل، نشان دهنده توان توضیح دهندگی مدل به منظور تشریح متغیر وابسته یعنی ریسک ورشکستگی می باشد. لذا نتایج حاصل شده از شاخص ضریب تعیین تعدیل شده مدل نشان می دهد، متغیر ریسک ورشکستگی تقریباً ۲۲/۵۰ درصد از نوسانات ناشی از محافظه کاری را توضیح می دهد. همچنین با توجه به اینکه احتمال آماره F کوچکتر از ۵٪ شد یعنی اینکه که کل مدل از لحاظ آماری معنی دار می باشد.

افزون بر آن بر اساس علامت ضریب متغیر توضیحی محافظه کاری که به صورت منفی نشان داده شده است، چنین استنباط می شود که هرچه درجه مراقبت یا محافظه کاری افزایش یابد ریسک ورشکستگی کاهش پیدا خواهد کرد.

نتایج حاصل از آزمون این فرضیه، با پژوهش بیدل و همکاران (۲۰۱۰)، محمد حسنی (۱۳۹۲)، رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۱)، ثقفی و محمدی (۱۳۹۱) و حاجیها و قائم مقامی (۱۳۹۰) هم خوانی دارد و با پژوهش آرتیاچ و کلارکسن (۲۰۱۲)، رحمانی و همکاران (۱۳۹۰) و خدای پور و مالکی نیا (۱۳۹۱) هم خوانی ندارد.

نتیجه گیری

محافظه کاری در حسابداری باعث منفعت برای سرمایه گذاران می گردد چرا که باعث کاهش مشکلات بنگاه در ارتباط با تصمیمات سرمایه گذاری مدیریت، کنترل فرصت طلبی در ارتباط با خودشان و سایر اشخاص، افزایش کارایی قراردادها، تسهیل نظارت بر مدیران و کاهش هزینه های دعاوی حقوقی می گردد. این مزایای محافظه کاری باعث کنترل تاثیرات منفی ناشی از این واقعیت که برخی اشخاص دارای اطلاعات نامتقارن، در شرکت هستند می گردد. نتایج این پژوهش نشان می دهد که یک رابطه معنادار بین حسابداری محافظه کارانه و خطرات ورشکستگی وجود دارد و به همین صورت خطر ورشکستگی در دوره جاری باعث اعمال محافظه کاری در دوره های آتی می شود. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، به دست اندرکاران تهیه و تدوین مبنای نظری گزارشگری مالی استانداردهای حسابداری ملی توصیه می شود نتایج این تحقیق و تحقیقات مشابه را

مدنظر قرار داده و جایگاه مبانی نظری و ویژگی های خاص گزارشگری مالی از جمله محافظه کاری را با توجه به استانداردهای حسابداری و شرایط موجود در بازار سرمایه کشور تعیین نمایند. به سرمایه گذاران و تحلیل گران با توجه به نتایج فرضیات این پژوهش توصیه می شود جهت تصمیمات سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلند مدت، در کنار استفاده از ارقام ارائه شده در صورتهای مالی به روشهای حسابداری شرکت ها از جمله اتخاذ شیوه های حسابداری محافظه کارانه در تولید ارقام مذکور توجه نمایید

منابع

- مشایخی بیتا و مهدی محمد آبادی و رضا حصارزاده. (۱۳۸۸). تاثیر محافظه کاری، حسابداری بر پایداری و توزیع سود. بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۱۲۴، ۵۶-۱۰۷.
- رهنمای رودپشتی فریدون، راضیه علی خانی و مهدی مران جویری (۱۳۸۸). بررسی کاربرد مدل های پیش بینی ورشکستگی آلتمن و فالمر در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۴-۵۵، ۱۹
- سعیدی علی و آرزو آقایی (۱۳۸۸). پیش بینی درماندگی مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از شبکه های بیز. بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۶، ۵۶-۷۸.
- محمود آبادی، ح. مهتری، ز. ۱۳۹۰، رابطه ی بین محافظه کاری حسابداری و کارایی سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مجله پیشرفت های حسابداری دانشگاه شیراز، دوره ی سوم، شماره ی دوم، پیاپی ۶۱/۳، صص ۱۱۳ تا ۱۴۰.
- مرادی، ج، ولی پور، و مرجان قلمی، ۱۳۹۰، تأثیر محافظه کاری حسابداری بر کاهش ریسک سقوط قیمت سهام. فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، سال چهارم، شماره یازدهم، صص ۹۳ تا ۱۰۶.
- مهرانی، س، محمد آبادی، م، ۱۳۸۸، روش های اندازه گیری محافظه کاری. مجله حسابدار، سال بیست و سوم، شماره ۲۰۶، صص ۵۸ تا ۶۳.
- خدمای پور، ا، ترک زاده ماهانی، ع، ۱۳۹۰، مالیات و محافظه کاری در گزارشگری مالی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری. مجله پژوهش های حسابداری مالی، سال سوم، شماره پیاپی (۹)، صص ۱۲۷ تا ۱۴۵.
- شورورزی، م، برزگر خاندوزی، ع، ۱۳۸۸، نبود تقارن اطلاعاتی و نقش اطلاعاتی محافظه کاری بررسی دیدگاه های متفاوت در باب محافظه کاری. مجله حسابدار، سال بیست و چهارم، شماره ۲۱۰، صص ۵۶ تا ۶۳.
- کمیته فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۸۱، صص ۴۸۱
- مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی: صص ۴۹
- Ahmed, S. And Duellman, S. (2007). Accounting Conservatism And Board Of Director Characteristics. An Empirical Analysis. Journal Of Accounting And Economics, 43: 411-437
- Ahmed A, Billings B, Morton R, and Stanford-Harris M.(2002). *The Role of Accounting Conservatism in Mitigating Bondholder-shareholder Conflicts over Dividend Policy and in Reducing Debt Costs*. The Accounting Review, 77: 867-890
- Artiach, T & Clarkson, P. (2012). Conservatism, Disclosure And The Cost Of Equity Capital. Forthcoming: Australian Journal Of Management. [Http://Www.Ssrn.Com](http://Www.Ssrn.Com)
- Altman E.I. Financial Ratios.(1968). *Disarmament Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy*. The Journal of Finance. 23: 589-609.
- Basu S.(1997). *the Conservatism Principle and the Asymmetric Timeliness of Earnings*. Journal of Accounting and Economics, 24:3-37.
- Gox, R. and Wagenhofer, R.(2009). *Optimal Impairment Rules*. Journal of Accounting and Economics 48, 2°16.

- Givoly, D. and C. Hayn (2000). "The changing time-series properties of earnings, cash flows and accruals: has financial reporting become more conservatism?". *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 29, pp. 287-320.
- Biddle, Gary C., Mary L. Ma and Frank M. Song.(2010) *Accounting Conservatism and Bankruptcy Risk*. Faculty of Business and Economics, the University of Hong Kong.
- Kim B and Jung k.(2007.) *The Influence of Tax Costs on Accounting Conservatism*. Working Paper. Korea Advanced Institute of Science and Technology.
- Givoly D, Hayn C.(2000). *The Changing Time-series Properties of Earnings, Cash Flows and Accruals: Has Financial Reporting Become More Conservative?*. *Journal of Accounting and Economics* 29: 287-320.
- Watts R.I,(2003).*Conservatism in Accounting part I: Explanations and Implications*. *Accounting Horizons*, 17: 207-221.
- Watts, R.L. and J. L. Zimmerman (1986). "positive accounting theory" Prentice- Hall Inc, Englewood Cliffs, N.J.